

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

© Revak Kitabevi, 2013
Tüm hakları Revak Kitabevi'ne âittir.

Revak Kitabevi: 17
Kâdirîlik Serisi: 2

Sırrın Sırrı (Lübbü'l-Lübb ve Sırru's-Sırr)

Hazret-i Şeyhü'l-Ekber
Muhyiddîn ibn Arabî

Yayına Hazırlayan: Arzu Meral

ISBN: 978-605-63329-6-8

Sertifika No: 23108

1. Baskı: Temmuz, 2013

Kapak Tasarımı: Togaç Kazım Ataç
Sayfa Düzeni: Revak Kitabevi

Baskı & Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd. Şti.

Göztepe Mah. Bosna Cd. No:11

Mahmutbey-Bağcılar, İstanbul

Tel: 0212 446 88 46 E-mail: stepajans@stepajans.com

Matbaa Sertifika No: 12266

Besmele: "*Bismillâhirrahmânirrahîm*"

Seri Levhası: "*Yâ Hazret-i Pîr Seyyid Sultân Abdülkâdir Geylânî
kuddise sırruhu'l-âlî*"

<http://www.revakkitabevi.com>
Adres: Aziz Mahmut Hüdayi Mahallesi
Tepsi Fırın Sokak. Şifa Apt. 12/3
Üsküdar, İstanbul
Tel: 0216 342 47 97 Fax: 0216 342 95 92
E-mail: info@revakkitabevi.com

Sırrın Sırrı

(Lübbü'l-Lübb ve Sırru's-Sırr)

Hazret-i Şeyhü'l-Ekber
Muhyiddîn ibn Arabî

Yayına Hazırlayan
Arzu Meral

Revak Kitabevi
İstanbul, 2013

İçindekiler

Takdim	i
I. Sadeleştirilmiş Metin (Özün Özü Sırrın Sırrı)	
Mütercimın Önsözü	1
Ârif-i Billâh	3
A. Yedi Tavr	5
1. Birinci Tavr.....	5
2. İkinci Tavr.....	6
3. Üçüncü Tavr.....	6
4. Dördüncü Tavr.....	7
5. Beşinci Tavr.....	7
6. Altıncı Tavr.....	7
7. Yedinci Tavr.....	8
B. Beş İlâhî Mertebe	10
1. Mutlak Gayb.....	10
2. Ceberût Âlemi.....	11
3. Melekût Âlemi.....	12
4. Mutlak Şühûd.....	12
5. Kâmil İnsan.....	14

C. Manevî Seferler	20
1. Birinci Sefer.....	20
2. İkinci Sefer.....	21
3. Üçüncü Sefer.....	23
D. Yakîn hakkında bir önsöz	31
E. Tekvîn	38
Son söz	43
II. Orijinal Metin (<i>Lübbü'l-Lübb ve Sirru's-Sırr</i>).....	49
(Transkripsiyon)	

Takdim

Şeyhü'l-Ekber Muhyiddîn ibn Arabî (1165-1240) hazretleri, Endülüs'te Mürsiye kasabasında dünyaya gelmiştir. Şeyh Cemâleddîn Yûnus bin Yahya el-Abbâs hazretleri vâsıtasıyla Hazret-i Abdülkâdir Geylânî'ye mensup olup, Kâdiriyye'de Ekberiyye kolunun sahibidir. Ayrıca Medyeniyye tarikatının pîri olan Ebû Medyen-i Magribî hazretlerinin de halifesidir. Tasavvuf tarihinin en önemli simalarından biri olan Şeyhü'l-Ekber hazretleri, İslâm coğrafyasının pek çok yerinde bulunmuş, önemli mutasavvıflarla görüşmüştür. Görüşlerini benimseyenler yanında, kendisine muhalif olanlar tarafından da, kendisi ve görüşleri hakkında yüzlerce eser kaleme alınmış ve alınmaya da devam etmektedir.¹

Son derece velûd bir mutasavvıf olarak, dört yüze yakın eser telif etmiştir. *Fütuhât-ı Mekkiyye* ve *Füsûsu'l-Hikem*, en meşhur eserlerindedir. Bu iki eserden Şeyhü'l-Ekber'in *vücûd* (varlık) hakkındaki görüşlerini ihtiva eden bazı kesitler, Osmanlı Türkçesi'ne tercüme edilerek, elinizdeki çalışmada özetlenmiştir. *Lübbü'l-Lübb ve Sırru's-Sırr* ismiyle meşhur bu risâlenin, İsmail Hakkı Bursevî (1653-1725), Muhammed Niyâzî-i Mısrî (1618-1694) ve Erzurumlu İbrahim Hakkı (1703-1780) tarafından tercüme edildiğine dâir kayıtlar varsa da, kime âit olduğu henüz

1 Şeyhü'l-Ekber Muhyiddîn ibn Arabî hakkında geniş bilgi için bkz.: O. H. Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ* (İstanbul: Kitabevi, 2006), c.1, s.70-96; M. E. Kılıç, *İbn Arabî Düşüncesine Giriş: Şeyh-i Ekber* (İstanbul: Sufi Kitap, 2009); N. Keklik, *Muhyiddin İbni Arabi, Hayatı ve Çevresi*, (İstanbul: Sufi Kitap, 2008).

kesinlik kazanmış değildir. Niyâzî Mısırî hazretleri hakkında yapılan çalışmaların hiçbirinde bu eserin kendisine âit olduğuna dâir bir ibareye rastlamadık. Bizim kanaatimiz de, eserin üslûbunun Hazret-i Mısırî'nin üslûbundan farklılık taşıdığı yönündedir. M. Erol Kılıç, risâlenin İsmail Hakkı Bursevî hazretlerine âit olduğunu ifade etmişse de;² Ali Namlı, risâlenin Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretlerine âit olabileceğini iddia etmektedir.³ Ancak kataloglarda Erzurumlu İbrahim Hakkı ismine nispet edilen bir tercüme de göremedik. Ne yazık ki, üç isim hakkında da delil olabilecek bir bulgu yoktur.

Risâle, bugünkü anlamıyla birebir bir tercüme olmayıp, yer yer, izahlar, şerhler ve ek bilgiler de içermektedir. Şeyhü'l-Ekber hazretlerinin *vahdet-i vücûd* ve *insân-ı kâmil* hakkındaki görüşlerini derli toplu sunması itibariyle, bir el kitabı mahiyetindedir. Bu nedenle de, *Sırrın Sırrı* ismiyle günümüz okuyucusuyla buluşturulmasını önemli bir hizmet olarak gördük. Ârifin kim olduğu sorusuyla başlayan risâlede, yedi manevî tavır, beş ilâhî mertebe, üç manevî sefer ve tekvinden bahsedilerek, özellikle ârifin belli bir itikâd ile kayıtlı/mukayyed/sınırlı olmamasının sebepleri delilleriyle birlikte izah edilmektedir. Şeyhü'l-Ekber'in ve onun detaylı bir şekilde izah ettiği vahdet-i vücûd görüşüne sahip ehlullahın, varlık ve insan hakkındaki itikâdlarını öğrenmek isteyen herkes için, rehber olabilecek nitelikte bir eserdir. Ayrıca eserde verilen örnekler, sistematik ve akıcı üslûp, en zor noktaların dahi takibini ve anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

2 Kılıç, s.77, n.1.

3 A. Namlı, *İsmâil Hakkı Bursevî: Hayatı, Eserleri, Tarikat Anlayışı* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2001), 211.

Risâlenin yazma ve matbu olmak üzere pek çok nüshası vardır. Biz bu çalışmada Ankara, Milli Kütüphane'deki Yz A 7146/2 nolu nüshayı kullandık. Söz konusu nüsha, el-Hâcc Muhammed bin Hacı Süleyman ed-Dağıştanî tarafından 17 Nisan 1920 (28 Recep 1338) tarihinde istinsah edilmiştir. Bazı yerlerde mukayese amacıyla diğer yazma ve matbu nüshalara da başvurulmuştur.⁴

Özün Özü ve Sırrın Sırrı ismini gerçekten hak eden bu risâlenin, kimin kaleminden çıktığı kesin olarak belli olmasa da, Hazret-i Şeyhül'Ekber'i hakkıyla anlamış bir ârif tarafından yazıldığı âşikârdır. Yazıldığı günden beri, ihtiva ettiği konulara ilgi duyanlar tarafından teveccüh görmüş bir eser olması hasebiyle, bugüne kadar yapılanlardan farklı bir metotla kitabı okuyucularımıza arz etmek istedik. Her türlü hata bizden, kusurları affedip örtmek evliyaullahtandır.

4 Eserin tespit edebildiğimiz nüshalarından bazıları şunlardır: Hazret-i Bursevî'ye nispet edilenler: Ankara Milli Kütüphane: Hk 2891/1, Yz A 3082/1, Yz A 2362/7, Yz A 2390/3, Yz A 9035; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Bel_Osm_K.02360 (Matbu), Bel_Yez_K.000558, OE_Yz_000200/01, OE_Yz_000270/01, OE_000483/01, OE_Yz_000572/03; Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi-2065, Esad Efendi-1486, 1658, Hacı Mahmud Ef.-2738, 2743, 3064, Mihrişah Sultan-186; Millet Kütüphanesi, AE Şry-887, 875, 1325. Hazret-i Mısıri'ye nispet edilenler: Ankara Milli Kütüphane, Hk 902/5, Hk 902/3, Hk 1533/10, Ak Ze 1497/1, Ak Ze 1497/1, Yz A 8078/4, Yz A 7589/4, Yz A 1188; Süleymaniye Kütüphanesi, İbrahim Efendi-374, Reşid Efendi-1395, Yazma Başışlar-4406/3.

I. Sadeleştirilmiş Metin

Özün Özü ve Sırrın Sırrı

Mütercimim Önsözü

Bismillâhirrahmânirrahîm

Hazret-i Muhyiddîn Arabî'nin *Fütühât-ı Mekkiyye* adlı kitabında hakikate ve mârifete dâir bazı meseleler sarih bir şekilde anlatılmış olmasına rağmen, Arapça eserlerden istifade edemeyen kardeşlerim için bu eser, gizli bir hazine olarak kalmıştır. Elinizdeki risâle bu sebeple kaleme alınmıştır. Kendisine muhalefet edemeyeceğim Efendim hazretleri, eserin Türkçe'ye tercüme edilerek, bu gizli hazinenin ortaya çıkarılmasını emrettiler. "*Memur olan kimse mâzurdur.*" düstûrunca, olabildiği kadarıyla tercümeğe başlandı ve gerekli görülen yerlerde bazı faydalı eklemelerde bulunuldu.

Hakikatte benim gibi hakîr bir kulun, kâtibin elindeki kalem veya okçunun elindeki ok ve yay mesabesinde olduğuna şüphe edilmesin. Şarapla mest olan kimse, o hâldeyken bazı sözler söylese, bu sözler mest/sarhoş olmuş kişinin değil, şarabın fiilidir. Şarap söyletmiştir derler. Kendinden geçen bir kimse, elinde olmaksızın bazı sözler söylese, cin söyletti derler ve sözlerini mâzur görürler. Evliya ise, Hakk'ın kudret eli ve kudret dilidir.

Sırrın Sırrı

Nitekim hadîs-i kudsîde, “*Bir kulumu seversem, onun eli ve dili olurum.*” buyurulmuştur. Böyle olunca, bu hakîrin dilinden söyleyen Cenâb-ı Hakk’tır, dense tuhaf mı olur? Kur’ân-ı Kerîm’de geçen, “*Attığın zaman sen atmadın, Allah attı.*”⁵ âyeti de bu mânâyâ işâret eder. Yine Efendim hazretlerinin işâretiyle bu risâleye, *Lübbü’l-Lübb ve Sırru’s-Sırr* (Özün Özü ve Sırrın Sırrı) ismi verildi. “*İnsan unutkanlık mahallidir.*” sözüne binâen, hata ve eksiklerin af eteğiyle örtüleceğini umut ederim. Başarım ancak Allah iledir, O’na dayandım ve güvendim.

5 Enfâl sûresi, 17. âyet.

Ârif-i Billâh

Hazret-i Şeyhü'l-Ekber'in, *Fütühât-ı Mekkiyye* adlı eserinde dile getirdiği meselelerden birisi şöyledir: “Bir ârif, kendi hakikatine ârif olduğu zaman, bir itikâda bağlanıp, diğerlerini reddetmez.”

Yani ârif-i billâh, itikâdında bir heyûlâ⁶ gibidir. Heyûlâ, her türlü sûreti kabul edip, hepsine mahal olur ve kendisinde bir başkalaşma ve değişme olmaz. Heyûlânın hangi sûrete bürünürse bürünsün yine kendi aslı üzere kalması gibi; ârif-i billâh da her türlü itikâdı kabul edip, mecâzî bir itikâda bağlanmadan, yine asıl itikâdında dâim ve sabittir. Tüm itikâdların aslına vâkıf olup, hepsini kendinde toplayıp, kuşatır. Bildiği şey, her ne sûrete ve elbiseye bürünse, onu büründüğü elbise ile sınırlamayıp her yüzde müşâhede eder.

Tecelliyât-ı Hudâ iledir kamu dü cihân
Cemâl-i Hakk'a nazar kul bi-eyyi vechin kân⁷

Bir hadîs-i şerîfte şöyle buyrulur: “Cennet ehli cennete dâhil olduklarında, Cenâb-ı Hakk mükemmel güzelliğinden Kibriyâ perdesini kaldırıp, ‘Sizin bunca yıldır gör-

6 *Heyûlâ*: Madde, bütün varlıkların ilk maddesi olarak bilinen cevher. Her şekil ve sûreti kabul eder. Tıpkı teknedeki hamurdan çeşit çeşit ekme, çörek yapılabilmesi gibi.

7 *Bi eyyi vechin kân*: Her ne yüzden olursa.

Sırrın Sırrı

*meysi arzu ettiğiniz Yüce Rabbiniz benim.*⁸ diye zuhûr eder. Onlar ise bu zuhûru inkâr edip, ‘*hayır, aslâ!*’ diye feryat ederler. Bu tecellî üç defa değişik şekillerde tekrar eder ve onlar da aynı şekilde inkâr ederler. Sonunda Cenâb-ı Hakk onlara, ‘*Rabbinizle aranızda bir alâmetiniz var mıdır?*’ diye sorunca, ‘*Evet, var.*’ derler. Ardından da, herkese kendi zannı ve itikâdı üzre tecellî eder. Onlar da kabul ederler.” Nitekim bir başka hadîste şöyle buyrulur: “*Aynı on dördüncü gecesi ayı nasıl görürseniz, Rabbinizi de öyle âşikâr görürsünüz.*” Fakat ârif olanlar, en başta gördükleri gibi ikrar ederler. Tüm itikâdları kendilerinde topladıkları ve tek bir itikâdla kayıtlı olmadıkları bu sebeptendir.

*Bugün her kim görür yârin
Gören anlardürür yârin*

*Ne bilsün anda dildârın
Olanlar bunda a'mâ dün*

Nitekim Hazret-i Kur'ân'da buyrulur: “*Her kim burada âmâ olup Hakk'ı görüp bilmezse, yârin âhirette de âmâ haşrolunur ve Hakk'ı görmek nasip olmaz.*”⁹ Cenab-ı Hakk, kullarını taklitten ve mecâzî itikâda bağlanmaktan korusun.

Eğer, “*Ârifin, kendi hakikatine ârif olması ne şekilde hâsıl olur?*” diye sorulacak olursa, şöyle cevap veririz: Kendi hakikatine vâsıl olmuş ârif-i billâh bir zâta, cân u gönülden tâbi olup, onun ahlâkıyla ahlâklanarak olur. Zira Kur'ân-ı Kerîm'de, “*Beni bulmak isterseniz, beni bulmuş kullarımın*

8 Nâziât sûresi, 24. âyet.

9 İsrâ sûresi, 72. âyet.

eteğine yapışın. Onlar size vesîle olup, sizi bana ulaştırırlar.”¹⁰ buyurulmuştur. Kişi, onlara hizmet etmekle kendini bilip, nereden gelip nereye gideceğini, niçin gelip ve hâlen ne makamda olduğunu bilir.

Bu âleme gelmekten maksat, Hakk'ı bilmektir. Hadîs-i kudîde de, “*Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim ve beni bilsinler diye bu halkı yarattım.*” buyurulmuştur. Lâkin ey âşık, kişi kendi nefesine ârif olmayınca, Hakk'ı bilmek mümkün değildir. Nitekim hadîs-i şerîfte, “*Her kim nefisini bilirse, Rabbine ârif olur.*” denilmiştir. Bunun aksi de böyledir. Ehline mâlumdur. Bu hadîs-i şerîfe, seçkin (*havâss*) veya sıradan kimseler (*avâm*) kendi kudretlerine göre mânâlar vermiştir. Allah izin verirse, burada seçkinler katında olan mânâ beyân edilecektir. Nefsini bilmek makamında, yedi tavır müşâhede edilmiştir.

A. Yedi Tavır

1. Birinci Tavır

Bir kimse, bedeninde tasarrufu olan cüz'î rûhunu (*Nefs-i nâtıka*: Konuşan nefis) bilirse, bu tavra dâhil olur. Vahdet ehli katında ise, nefis, kalp, rûh, akıl ve sır, hepsi bir tek şeydir. Ancak sıfat değıştikçe bunlar itibarî/geçici bir isim alırlar.

Nefs-i nâtıka, cisim veya cisme mensup değildir. Bedenin içinde ve dışında tasarrufta bulunur. Mekânsız ve işâretsizdir. Yani kendine mahsus bir yeri olmayıp, bedenin neresine dokunulsa orada tümüyle mevcuttur. Parçalanma ve bölünme kabul etmez. Kişinin elinde tutan, gözünde bakan, dilinde söyleyen, kulağında işiten, ayağında

10 Mâide sûresi, 35. âyet.

II. Orijinal Metin

Lübbü'l-Lüb ve Sırru's-Sır

**Bismillâhirrahmânirrahîm ve bihi neste'în.
El-hamdü li-veliyihi ve's-salâtu alâ nebiyyihi.**

Ammâ ba'd, bu risâlenin tahrîrine bâ'is ve bâdî ve imlâ ve inşâsına sebep ve dâ'î budur ki, Hazret-i Kutbu'l-Aktâb ve Şeyhun Ale'l-Itlâk Hazret-i Muhyiddîn Arabî *kaddesallâhu Te'âlâ sırrahu'l-azîz ve kaddes sırranâ li-sırrike, Fütühât-ı Mekkiyye* adlı kitâbında hakîkate ve ma'rifete müte'allik mesâilin lübb ü mağzını müştemil birkaç mes'ele cem' olunur. Lâkin kütüb-i Arabiyye'den istinbât ve istihrâc etmeğe kudreti olmayan ihvân, hakkında gizli bir genc müşâbehesinde olmağın, muhâlefetine kâdir olmadığım azîzimiz efendimiz hazretleri *selleme hullâhu Te'âlâ*, Türkî'ye terceme olunup ol gizli genc izhâr olmasının emr ü işâret etdikleri ecilden, «*el-Me'mûru ma'zûrun.*» mâ-sadakınca meh-mâ-emken tercemesine şürû' olunup ve münâsebetle iktizâ etdikce ba'zı fevâid ilhâk olundu.

Hakîkatde bu hakîr, dest-i kâtibde kalem ve yed-i kavvâsda tîr ü kemân mesâbesinde olduğumuzda reyb ü gümân olunmaya. Meselâ bâde-i mecâz ile mest olan kimse, mestliği hâlinde ba'zı kelimât tefevvüh eylese, ol kelimât kendi fi'liyle değildir. Bâdenin fi'liyledir. Ol söy-